

Úloha

Doplň chýbajúce písmená.

Dnes je trochu pod mrakom – nie je horúco, no nevzerá to ani na dáž. Ideálny čas na vlet do prírody. Rozhodol som sa, že sa vyberiem k m_jmu obľúben_mu jazierku. Ne_dem sa tam kúpať, ale zbierať kvety záružlia, ktoré práve kv_tnú. Možno na_štívim svojho kamaráta, ktorý žije v jazere.

Nie, nie je to kapor ani š'uka, ale vodník. Skutočný vodník, no nepodobá sa na vodníkov, akých poznáme z ro_právok. Nenosi klobúk _o stužkami ani červené čižm_a večer nevysedáva na vrbe. Môj kamarát je trochu ha_blivý.

Kvááá-kva-kva-kvááá... Ozval sa žab_ svadobný pochod a spoza t_stia sa vynor_l svadobný pár. O_šťastia obaja žiarili.

Ženích bol nádhern_. Odetý v tmavozelenom obleku, len v hornej gombíkovej dierke mal púpätko bieleho lekna.

Nevesta _šak bola ešte krajšia. Ce_ kor_tnačí panc_er mala prehodený čipkovaný závoj a žab_e noh_ si ukr_la do japonsk_ho k_mona. V rukách držala k_ticu uv_tú zo žltých kveto_ záružlia močiarn_ho.

(Karpinský, P. – Timková Lazurová, A.: Príbehy Kvet'a Herbára, 2023; upravené)

Ukážka číslo 1

KRÁĽOVNÁ (publiku) To, čo sme zažili my, je všetko nič oproti tomu, čo dnes zažíva moja dcéra, túlavá princezná Marienka, a najmä jej pytači. Ona sa každú noc na niečo premieňa a taká premenená sa túla – prečo by sa nepremieňala, veď je rozprávková. Lenže každé dievča to raz prejde, ani Marienku už to premieňanie a túlanie nebaví, rada by s tým prestala, rada by sa vydala, chce sa však vydať iba za kráľoviča, ktorý ju ešte pred svadbou dokáže ustrážiť tri noci. Nikto ju ešte neustrážil. Bodaj by aj, veď je po mne. Ale to ešte nie je to najhoršie. Najhoršie je, že každý z tých kráľovičov – keď sa mu nočné strázenie nevydarí – vždy ráno stratí hlavu. Či zo zúfalstva, či sú v tom nejaké čary, alebo iná príčina – raz neviem. Jednoducho každý tú hlavu ráno stratí. Chudáci, tých kráľovičov ľutujem viac ako vlastnú dcéru. (Obracia sa rôznymi smermi.) Ale inak, Marienka, tomu ryšavcovi, čo ťa strážil dnes v noci, si ufrngla šikovne – ani som nepostrehla, na čo si sa premenila. Kde si teraz?

HLAS PRINCEZNEJ Pri tvojich nohách, mamička.

KRÁĽOVNÁ Ako čo?

HLAS PRINCEZNEJ Ako myš.

KRÁĽOVNÁ To nie! Vieš, že myši neznášam. Už aj sa premeň zase na princeznú.

PRINCEZNÁ (objaví sa) Upokoj sa, mamička. Tu som!

KRÁĽOVNÁ Čo ti to len dnes, Marienka, zišlo na um – premieňať sa na myš?

PRINCEZNÁ Neviem, mamička. Asi preto, že som sa dnes trochu zamýšľala.

KRÁĽOVNÁ Premenila si sa na myš, aby si sa mohla zamýšľať? Ach, keď ide o myšlienku, mohla si sa premeniť nielen na myš, ale aj na lienku. A nad čím si sa zamýšľala?

(Feldek, L.: Dlhý, Široký a Bystrozraký alebo Keď má bača šťastie na zázraky, 2006; upravené)

1. Ktorá z možností najlepšie vystihuje ukážku?

a) Rozprávka.	c) Divadelná hra.
b) Interview.	d) Legenda.

2. Rozhodni, ktoré z nasledujúcich tvrdení vyplýva z ukážky.

- a) Princezná Marienka sa vôbec nechce vydať.
- b) Kráľovná vie, prečo kráľoviči strácajú hlavu.
- c) Princezná Marienka sa podala na svoju matku.
- d) Ryšavému princovi sa podarilo ustrážiť Marienku.

3. Podčiarkni správne riešenie. Vo vete „Lenže každé dievča to raz prejde“ sa nachádza/nenachádza sloveso v prítomnom čase.

4. Z hrubo zvýraznenej vety vypíš všetky príslovky.

5. Napiš synonymum slova „ufrngnúť“.

6. Z nasledujúcich možností vyber tú, v ktorej je priama reč zapísaná správne.

- a) „Vieš, že myši neznášam.“ povedala kráľovná.
- b) „Vieš, že myši neznášam! povedala kráľovná.“
- c) „Vieš, že myši neznášam.“ povedala kráľovná.
- d) „Vieš, že myši neznášam!“ Povedala kráľovná.

7. Nasledujúce slová daj do správneho abecedného poradia.

myš, lienka, Marienka, princezná, čary, pytači

.....

8. Z textu vypíš jedno oslovenie.

9. Slovné spojenie „stratiť hlavu“ má v slovenskom jazyku obrazný význam. Rozhodni, v ktorom bode nie je správne vysvetlený tento význam.

a) byť o hlavu kratší	c) konať nerozvážne
b) nevedieť si rady	d) stratiť sebakontrolu
-

Ukážka číslo 2

Navštív zvieratá

Každé väčšie mesto na svete má svoju vlastnú zoo, ktorá je domovom najrôznejších zvierat. Na Slovensku sa môžeš vybrať do niektorej zo štyroch zoologických záhrad, nachádzajú sa v Bratislave, Bojniciach, Spišskej Novej Vsi a v Košiciach.

Ak chceš zvieratá pozorovať celkom zblízka, nielen spoza plotu, skla či voliéry, vyber sa na ranč, farmu, do zveroparku alebo mini zoo, kde ti dovoľia pohladkať ich, nakrmiť, prípadne si aj na niektorých zajazdiť. Takýto blízky kontakt so zvieratami je príjemný, nehovoriac o tom, že na vlastné oči uvidíš, ako sa o ne treba starať.

Na salašoch a farmách, ktoré sú prístupné verejnosti, môžeš pri práci sledovať napríklad miestneho baču a dozvedieť sa viac o tradičných hospodárskych zvieratách, ovciach či kozách. Uvidíš tam aj prasiatka, králiky, sliepky, husi, kačice, ale tiež psy, mačky a niekde dokonca i pávy. Zvieratá väčšinou smieš pohladkať či nakrmiť. Na gazdovských dvoroch sa dá pozrieť celkom zblízka na dojenie kravy aj povoziť sa na koni.

Syslia kolónia na Muránskej planine je miesto, kde môžeš pozorovať stovky týchto malých chránených živočíchov, ktoré si od teba z ruky rady zoberú snečnicové jadierka, kúsok jablka alebo mrkvy.

V Topoľčiankach sa nachádza zvernica¹. Snaží sa o záchranu zubrov európskych, ktorým hrozilo vyhynutie. Za viac ako 50 rokov sa ich tam narodilo vyše 150. Tohto najväčšieho európskeho cicavca si tam môžeš pozrieť pomerne zblízka a určite to bude zážitok.

¹Väčšie ohradené miesto vo voľnej prírode pre divú zver.

(Barošová, K.: 50 dobrodružstiev, ktoré musíš zažiť, kým vyrastieš; 2022; upravené)

K ukážke číslo 2 sa vzťahujú úlohy 10 – 16.

10. Vyber možnosť, ktorá najlepšie vystihuje ukážku.

- a) Vecný text, poézia.
- b) Umelecký text, poézia.
- c) Vecný text, próza.
- d) Umelecký text, próza.

11. Ktoré z nasledujúcich tvrdení vyplýva z textu?

- a) Zoo sa nachádzajú v štyroch slovenských mestách.
- b) V zoo na Slovensku sa zvieratá môžu aj hladkať, aj krmiť.
- c) Salaše a farmy v našej krajine nie sú prístupné verejnosti.
- d) Na rančoch je blízky kontakt so zvieratami zakázaný.

12. Ktoré z nasledujúcich tvrdení nie je pravdivé?

- a) Sysle sú na Slovensku chránenými živočíchmi.
- b) Sysle na Muránskej planine majú rady mrkvu.
- c) V Topoľčiankach sa nachádza zvernica pre hospodárske zvieratá.
- d) Zubor európsky je najväčší cicavec žijúci na Slovensku.

13. V ktorej z možností sa uvedené slová zhodujú v rode, čísle a páde?

- a) päťdesiat rokov
- b) kontakt so zvieratami
- c) európskeho cicavca
- d) na dojenie kravy

14. Z prvého odseku vypíš prídavné meno v druhom stupni.

15. Napiš, podľa akého vzoru sa skloňuje podstatné meno „zvieratá“.

16. Z prvej vety druhého odseku vypíš dve slovesá, ktoré obsahujú predponu.
.....

Ukážka číslo 3 (obsahuje dva texty)

Nepočul to ešte svet,
zalepil ti ústa med!
Rozlep ústa, nezjedz chrústa,
zakrič: Mňa tu niet!

Keď neprší, aspoň kvapká.

K ukážke číslo 3 sa vzťahuje úloha 17.

17. V ktorej možnosti sú správne zapísané žánre predchádzajúcich dvoch textov?

- a) Vyčítanka, porekadlo.
- b) Vyčítanka, príslovie.
- c) Hádanka, príslovie.
- d) Hádanka, pranostika.

Ukážka číslo 4

Sídlisková

Privreli oči paneláky,
žmurkajú na svet za oknami
a trochu smútia, neviem za kým.
Všeličo taja pred nami.

Je v každom okne iný príbeh.
Za celkom inou záclonou
sa celkom iný kocúr hýbe
do celkom iných – cudzích snov.

Byty, keď svietia na sídliskách,
vždy kreslia iné súhvezdia
a mne ich krása srdce stiska,
kam sa tam ľudia pomestia?

Privreli oči paneláky,
už je tu vôkol veľká tma.
Tak trochu smútim, neviem za kým.
A tma ma vidí, už ma má.

(Juhásová, J. – Kaščáková, S.: Slovníček z básniček, 2023)

K ukážke číslo 4 sa vzťahujú úlohy 18 – 25.

18. Ktoré slovo by si doplnil/doplnila do nadpisu?

- a) báseň
- b) bájka
- c) pieseň
- d) legenda

19. Rozhodni, ktoré z nasledujúcich tvrdení nevyplýva z ukážky.

- a) Večerné sídlisko pripomína nočnú oblohu.
- b) Všetci ľudia v panelákoch sú v noci smutní.
- c) Po zotmení je svietiace sídlisko veľmi pekné.
- d) Paneláky skrývajú tajomstvá svojich obyvateľov.

20. Ktorý druh obrazného pomenovania sa nachádza v poslednej strofe?

- a) Epiteton.
- b) Personifikácia.
- c) Zdrobnenina.
- d) Prirovnanie.

21. V poslednom verši prvej strofy sa nachádza jedno osobné zámeno. Napiš jeho tvar v nominatíve.

22. Z textu vypíš jedno slovo, ktoré obsahuje slabikotvornú spoluhlásku.

23. Slovo „súhvezdia“ rozdeľte na slabiky.

24. Napište nominatív jednotného čísla slova „ľudia“.

25. V podčiarknutom verši je jedno sloveso. Napiš jeho neurčitok.

Veľká noc v Bachledke

Spríjemnite si Veľkú noc s rodinou v očarujúcom prostredí Belianskych Tatier v Bachledke a na Chodníku korunami stromov!

Zažite 30. a 31. marca 2024 rodinnú Veľkú noc s Emilom, ktorý pre všetkých malých návštevníkov Chodníka korunami stromov pripravil prekvapenie a po stredisku ukryt veľkonočné vajíčka, ktoré treba rýchlo nájsť!

Chýbať nebude bohatý program pre deti a dospelých, ktorému budú kraťovať¹ workshops maľovania kraslíc a ukážky pletenia korbáčov. Čakať na vás však budú aj tvorivé veľkonočné dielne, maľovanie na tvár a naši obľúbení maskoti Emil a Gorgy, s ktorými odejete chodník do farebného šatu pomocou veľkonočných stužiek.

Stredisko bude počas veľkonočných sviatkov v dňoch od 27. 3. do 2. 4. otvorené od 9:00 do 16:00. Viac na www.bachledka.sk.

¹tvorivá dielňa

(<https://bachledka.sk/velka-noc-v-bachledke-2024>, upravené)

K ukážke číslo 5 sa vzťahujú úlohy 26 – 30.

26. Ktorý slohový útvar predstavuje ukážka?

a) Plagát.	c) Oznámenie.
b) Vizitku.	d) Pozvánku.

27. Ktoré tvrdenie nie je pravdivé na základe textu ukážky?

- a) Chodník korunami stromov sa nachádza v Belianskych Tatrách.
- b) Malé deti môžu v stredisku hľadať ukryté veľkonočné vajíčka.
- c) Všetci návštevníci sa môžu naučiť maľovať kraslice.
- d) Stredisko bude cez veľkonočné sviatky otvorené od ôsmej hodiny.

28. Hrubo zvýraznená veta textu je z hľadiska obsahu

a) oznamovacia veta.	c) rozkazovacia veta.
b) opytovacia veta.	d) želacia veta.

29. Napíš, koľko radových čísloviek sa nachádza v ukážke.

30. Číslovku 2024 zapíš slovom.